

Notă de informare privind jurisprudența Curții – Nr. 159

Ianuarie 2013

Bucur și Toma împotriva României – nr. 40238/02

Hotărârea 8.1.2013 [Secția a III-a]

Art. 10

Art. 10 § 1

Libertatea de a comunica informații

Condamnare pentru dezvăluirea unor nereguli privind interceptarea de convorbiri telefonice secrete: *încălcare*

În fapt – Primul reclamant lucra în cadrul compartimentului de supraveghere-înregistrare a comunicațiilor telefonice într-o unitate militară a SRI, Serviciul Român de Informații. În cadrul activității sale, a constatat mai multe nereguli. Pe de altă parte, un număr considerabil de jurnaliști, oameni politici și oameni de afaceri erau puși sub ascultare, mai ales după afacerile răsunătoare relatate de presă. Reclamantul afirmă că a comunicat aceste nereguli colegilor săi și șefului compartimentului, care l-a mustrat. Întrucât persoanele respective s-au arătat dezinteresate de problemă, reclamantul a contactat un deputat, membru al comisiei parlamentare de control al SRI. Acesta din urmă l-a informat că mijlocul cel mai bun pentru a dezvălui publicului neregulile constatate în exercitarea atribuțiilor sale era să țină o conferință de presă. În opinia sa, comunicarea neregulilor în fața comisiei din care făcea parte nu ar fi avut niciun efect, având în vedere legăturile dintre președintele comisiei și directorul SRI. La 13 mai 1996, reclamantul a ținut o conferință de presă care a avut un ecou răsunător în media locală și internațională. Acesta și-a justificat acțiunile prin dorința de a vedea respectate legile române și, în primul rând, Constituția. În iulie 1996, au fost inițiate proceduri penale împotriva reclamantului. I s-a reproșat în special faptul că, în exercitarea funcțiilor sale, a colectat și transmis informații cu caracter secret. Reclamantul a fost condamnat, în 1998, la o pedeapsă de doi ani de închisoare cu suspendare.

Una dintre casetele pe care primul reclamant le-a făcut publice conținea înregistrarea unei convorbiri telefonice între cea de a treia reclamantă, fiica minoră a celui de al doilea reclamant, și mama acesteia, de la telefonul instalat la domiciliul celui de al doilea reclamant și al celei de-a treia reclamante.

În drept – art. 10: Condamnarea reclamantului a constituit o ingerință în exercitarea dreptului său la libertatea de exprimare, care răspundea scopului legitim de a preveni și sancționa infracțiuni care aduc atingere siguranței statului. Îndoielile cu privire la previzibilitatea temeiului juridic al acestei condamnări nu trebuie să fie clarificate în cazul în care măsura a fost, în orice caz, necesară într-o societate democratică.

a) Cu privire la clarificarea aspectului dacă primul reclamant dispunea sau nu de alte mijloace de divulgare – Nu era prevăzută nicio procedură în materie. Tot ceea ce reclamantul putea face era să împărtășească îngrijorările sale superiorilor săi. Or, neregulile descoperite îi priveau în mod direct. Este așadar puțin probabil ca eventualele plângeri interne depuse de reclamant să fi condus la o anchetă și la încetarea neregulilor denunțate. În ceea ce privește sesizarea

comisiei parlamentare de control al SRI, reclamantul a luat legătura cu un deputat, membru al acestei comisii, care a considerat că o astfel de sesizare ar fi lipsită de efect. Așadar, Curtea nu este convinsă că sesizarea oficială a acestei comisii ar fi constituit un mijloc eficient de denunțare a neregulilor. Trebuie observat că România a adoptat o legislație specifică pentru protecția avertizorilor care ocupă o funcție publică. Totuși, această modificare legislativă, care trebuie salutăată cu atât mai mult cu cât foarte puține state s-au angajat în această direcție a survenit la mult timp în urma faptelor denunțate de reclamant și nu îi era aplicabilă. Prin urmare, divulgarea faptelor denunțate direct opiniei publice putea fi justificată.

b) *Interesul public prezentat de informațiile divulgate* – Interceptarea comunicațiilor telefonice prezenta o importanță deosebită într-o societate care s-a confruntat în timpul regimului comunist cu o politică de supraveghere strictă de către serviciile secrete. Mai mult, societatea civilă era afectată în mod direct de informațiile divulgate, comunicațiile telefonice ale oricărei persoane putând fi interceptate. Informațiile divulgate de reclamant aveau legătură cu abuzurile comise de înalți funcționari și cu fundamentele democratice ale statului. Este vorba despre chestiuni foarte importante care aparțin dezbaterii politice într-o societate democratică, asupra cărora opinia publică are un interes legitim de a fi informată. Însă, instanțele interne nu au ținut cont de acest argument al reclamantului.

c) *Autenticitatea informațiilor divulgate* – Reclamantul a constatat multiple nereguli. Toate aceste indicii au consolidat convingerea sa în sensul inexistenței unor circumstanțe care să constituie o amenințare la adresa siguranței naționale și să justifice interceptarea convorbirilor telefonice ale persoanelor în cauză, respectiv cu privire la lipsa oricărei autorizații în acest sens emise de procuror. Mai mult, instanțele au refuzat să examineze temeinicia autorizațiilor de interceptare emise de SRI. Așadar, instanțele interne nu au urmărit să examineze cauza sub toate aspectele, limitându-se la a constata doar existența autorizațiilor impuse prin lege. Or, apărarea reclamantului implica două aspecte, și anume, pe de o parte, inexistența autorizațiilor și, pe de altă parte, absența unor circumstanțe care să constituie o amenințare la adresa siguranței naționale și să justifice pretinsa interceptare a convorbirilor telefonice ale unui mare număr de oameni politici, jurnaliști și membri ai societății civile. În plus, Guvernul nu a justificat clasificarea „strict secret” a informațiilor divulgate de reclamant; în fapt, acesta a refuzat să pună la dispoziție întregul dosar penal intern, care include cererile SRI și autorizațiile emise de procuror. În aceste condiții, Curtea nu se poate baza decât pe copii ale documentelor furnizate de reclamant cu privire la interceptarea convorbirilor telefonice ale celui de-al doilea dintre aceștia, domnul Toma. Or, din aceste documente reiese că atât cererea SRI, cât și autorizația emisă de procuror în privința sa nu conțineau nicio motivare. Așadar, primul reclamant avea motive rezonabile să creadă că informațiile divulgate erau adevărate.

d) *Prejudiciul cauzat SRI* – Interesul general pentru divulgarea unor informații privind acțiuni nelegale în cadrul SRI este atât de important într-o societate democratică încât depășește interesul de a menține încrederea publicului în această instituție.

e) *Buna-credință a primului reclamant* – Nu există nici un motiv pentru a se considera că primul reclamant a avut un alt motiv decât dorința de a se asigura că o instituție publică respectă legile române și, în primul rând, Constituția. Acesta este de altfel susținut de faptul că persoana în cauză nu a ales să se adreseze direct presei, pentru a obține o foarte largă audiență, ci s-a îndreptat mai întâi către un membru al comisiei parlamentare de control al SRI.

Prin urmare, atingerea adusă dreptului la libertatea de expresie a primului reclamant, în special asupra dreptului său de a comunica informații, nu era necesară într-o societate democratică.

Concluzie: încălcare în privința primului reclamant (unanimitate).

De asemenea, Curtea constată o încălcare a art. 6 în privința primului reclamant, precum și o încălcare a art. 8 și art. 13, coroborat cu art. 8, în privința celui de-al doilea reclamant și al celei de-a treia reclamante.

Art. 41: acordă fiecăruia dintre reclamanți sume de la 7 800 EUR la 20 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral; cererea formulată de primul reclamant cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material – respinsă.

[A se vedea, de asemenea, *Guja împotriva Moldovei* (MC), nr. [14277/04](#), 12 februarie 2008, Notă de informare nr. 105]

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Redactat de grefă, prezentul rezumat nu obligă Curtea.

Apăsați aici pentru a accesa *Note de informare privind jurisprudența* ([Notes d'information sur la jurisprudence](#))